

Mavzu: Jon Fosse Va Uning Zamonaviy Adabiyotda Tutgan O'Rni

Xudoynazarova Dildora Shonazar qizi

O'zDJTU amaliy fanlar 2 kafedrası ingliz tili o'qituvchisi

Ibragimova Nilufar Nugmanjonovna

Yunusobot tumani 250-maktab

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola taniqli adabiyot arbobi Jon Fosse hayoti va ijodiga bag'ishlangan bo'lib, uning xizmatlari adabiy manzarada o'chmas iz qoldirgan. Fossening o'ziga xos uslubi, mavzuli mashg'ulotlari va adabiy yutuqlari tanqidchilarning e'tirofiga sazovor bo'ldi va uni zamonaviy adabiyotda muhim shaxs sifatida namoyon etdi. Ushbu keng qamrovli tadqiqot Fosse tarbiyasi, badiiy ta'siri, asosiy asarlari va uning adabiy merosining kengroq ta'sirini yoritishga qaratilgan. **Kalit so'zlar:** dramaturg, Xalqaro Ibsen mukofoti, Nordic Kengashining adabiyot mukofoti, "Raudt, svart", Trilogiya, Septologiya.

ABSTRAKT

This article is dedicated to the life and work of the famous literary figure John Fosse, whose services left an indelible mark on the literary landscape. Fosse's distinctive style, thematic preoccupations, and literary achievements have won critical acclaim and established him as an important figure in modern literature. This comprehensive study aims to shed light on Fosse's upbringing, artistic influences, major works, and the wider impact of his literary legacy.

Key words: playwright, International Ibsen Award, Nordic Council Literature Award, «Raudt, svart», Trilogy, Septology

KIRISH

Norvegiyalik dramaturg, yozuvchi va shoir Jon Fosse o'zining chuqur mazmunli va introspektiv asarlari bilan butun dunyo bo'ylab tomoshabinlarni hayratga soldi. 1959-yil 29-sentabrda Norvegiyaning Haugesund shahrida tug'ilgan. Fossening adabiy xizmatlari unga ko'plab mukofotlar, jumladan nufuzli Xalqaro Ibsen mukofoti va Nordic Kengashining adabiyot mukofotiga sazovor bo'lgan.

2023-yil norvegiyalik yozuvchi, dramaturg va tarjimon Jon Olav Fosse uchun ajoyib yil bo'ldi. Aynan shu yil u adabiyot bo'yicha Nobel mukofotini «ta'riflab bo'lmaydiganlarga ovoz beradigan innovatsion pyesalari va nasriy asarlari uchun» qo'lga kiritdi.

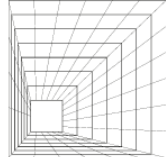
“Uning yangi norveg tilida (zamonaviy adabiy norveg tilining bir turi — tahr.) yozilgan ulkan ijodi turli janrlarni qamrab oladi va ko'plab pesalar, romanlar, she'riy to'plamlar, esselar, bolalar kitoblari va tarjimalardan iborat. U bugungi kunda dunyodagi eng mashhur dramaturglardan biri bo'lsa-da, uning nasri ham tobora mashhur bo'lib bormoqda”, - [deyiladi](#) Nobel qo'mitasi bayonotida.

Samarali so'z ustasi Nynorsk (Yangi Norveg) tilida 40 dan ortiq pyesalar va 30 ga yaqin badiiy asarlar yozgan.

O'z asarini yozish oraliqida Fosse o'zining sevimli yozuvchilarining asarlarini, jumladan avstriyalik shoir Georg Traklning Sebastian i draum (2019; Sebastian Dreaming) va avstriyalik shoir Rayner Mariyaning Duino-elegiar (2022; O'n elegiya) asarlarini tarjima qilishdan zavq oldi.

TAHLIL VA NATIJALAR:

Fosse Norvegiyaning Strandebarm yaqinidagi qishloq fermasida katta bo'lgan, u yerda uning bobosi va buvisi bitta uyda, u, ota-onasi va ikki singlisi boshqa uyda yashashgan. Uning otasi

mahalliy oziq-ovqat do'koni bo'lgan Strandebarm kooperativida menejer bo'lib ishlagan, onasi esa tarbiyachi edi. Fosse lyuteran bo'lib o'sgan va keyinchalik u ateist bo'lib, guruhga qo'shilib isyon ko'targan. O'z hisobiga ko'ra, u 12 yoki 13 yoshida yozishni boshlagan, dastlab qo'shiq so'zlarini yozgan, keyin esa she'rlar yozgan.

1979 yilda Fosse o'rta maktabni tugatdi va Bergenga ko'chib o'tdi va u yerda Gula Tidend gazetasida ishlay boshladi. Shu bilan birga, 1980-yillar davomida u Bergen universitetida tahsil olib, 1987 yilda qiyosiy adabiyot bo'yicha magistrlik darajasini oldi.

Fosse o'z ijodini shoir sifatida boshlagan va 1983-yilda o'zining "Raudt, svart" (Qizil, qora) nomli birinchi she'riy to'plamini nashr ettirgan. Biroq u dramaturg sifatida keng e'tirof etilgan va uning pyesalari ko'plab tillarga tarjima qilingan va dunyo miqyosida sahnalashtirilgan. Fosse asarlarida ko'pincha siyrak dialog, takrorlanuvchi til va minimalist sozlamalar mavjud bo'lib, keskinlik va introspeksiya muhitini yaratadi.

Fossening eng mashhur asarlaridan biri 1995 yilda premyerasi bo'lgan «Ism» (Namnet) spektakli bo'lib, u o'z shaxsiyati bilan kurashayotgan va hayotida ma'no izlayotgan Andreas ismli odam haqida hikoya qiladi. Fossening ekzistensial savollarni o'rganishi va o'z-o'zini aniqlashni izlash tomoshabinlar bilan rezonanslashdi va uni Norvegiya teatrida etakchi shaxs sifatida ko'rsatdi.

Fosse hech qachon dramaturg bo'lishni rejalashtirmagan va so'ralganda u dastlab pyesalar yozishdan bosh tortgan. U Nokon kjem til å komme (1996; Kimdir keladi) uchun dialog yozishni boshladi va uni hayratlanarli darajada oson deb topdi. Keyinchalik u yozuvchi pyesalarni «yozuv faoliyatimdagi eng katta vahiy» deb ta'rifladi. Uning sahnalashtirilgan birinchi asarlari 1994 yilda Bergendagi Milliy teatrdan namoyish etilgan «Og aldri skal vi skiljast» («Va hech qachon ajralmaydi») bo'ldi. Tez orada ko'plab spektakllar paydo bo'ldi, jumladan Namnet (1995; Ism), farzandining otasi ota-onasining uyiga kelishini kutayotgan homilador ayol haqida va Natta syng sine songar (1998; Nightsongs) erini tashlab boshqa erkak uchun vasvasaga tushgan ayolning qat'iyatsizligini o'rganadi.

Fossening yana bir e'tiborga molik pyesasi 1996 yilda premyerasi bo'lgan «Kimdir keladi» (Nokon kjem til å komme)dir.

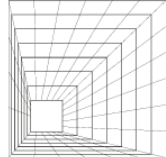
Ushbu muvaffaqiyatdan so'ng Fosse birinchi navbatda pyesalar yozishga e'tibor qaratdi. Uning nasri kabi sahna asarlari ham umid va shubhali lahzalarda qolib ketadi, go'yo qahramonlar poklikda yashayotgandek. 21-asr boshlarida uning pyesalari orasida "Ein sommars dag" (1999; Yoz kuni) spektakli bor edi, unda ayol erining qayiqda sayohatdan qaytishini kutadi; Dødsvariasjonar (2002; O'limning o'zgarishlari), o'z joniga qasd qilish qarorini shubha ostiga qo'ygan qiz haqidagi bir pardali spektakl o'limidan boshlab teskari tarzda hikoya qilinadi; va "Eg er vinden" (2008; "Men shamolman") filmi baliq ovlash qayig'ida ekzistensial inqirozni boshdan kechirayotgan ikki kishiga bag'ishlangan.

Fosse 1990 va 2000-yillarning aksariyat qismida pyesa yozishga e'tibor qaratgan bo'lsa-da, u vaqti-vaqti bilan nasriy asarlarni nashr etdi, jumladan Melancholia I (1995; Melancholy I) va Melancholia II (1996; Melancholy II), 19-asr norvegiyalik rassom Larsning hayotini fantastika, Gertervig aqlidan ozganida asarlarini yozgan.

Fosse, shuningdek, ota-onasining baliqchi bo'laman degan umidi haqida o'ylagan odam haqida «Morgon og kveld» (2000; Ertalab va kechqurun) romanlarini va shunga o'xshash hikoyani Det er Ales (2004; Aliss olovda) yozgan. Yoz kunida ayol eri qayig'iga minib, qaytib kelmaganidan 20 yil oldingi kunni eslaydi.

Trilogiya

2010-yillarning oxirlarida Fosse Andvake (2007; "Uyg'onish"), Olavs Draumar (2012; "Olavning orzulari") va Kveldsvævd (2014; "Charchoq") dan iborat Trilogien (2014; Trilogiya) ni ham yozishni boshladi. Dostonda Asle va Alida er-xotinning avlodlari orqali

asrlar davomidagi voqealari hikoya qilinadi. Fosse bu ish uchun 2015 yil Nordic Kengashining adabiyot mukofotiga sazovor bo'ldi.

Septologiya

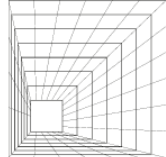
Ko'pgina tanqidchilar Fossening Septologiyasini o'zining asosiy asari deb atashgan. Fosse yetti jildlik romanni yozishni 2012-yilda, pyesalar yozishdagi tanaffusning boshida, ichishni to'xtatib, Rim katolikligini qabul qilgan va uchinchi xotiniga uylanganida yozishni boshlagan. Ularga quyidagilar kiradi: Det andre namnet (2019; Boshqa ism), Eg er ein annan (2020; Men boshqaman) va Eit nytt namn (2021; Yangi ism). Jumlar bo'laklari yo'qligi bilan mashhur bo'lgan romanlar yaqinda Rim katolikligini qabul qilgan Asle ismli rassomning alkogoldan zaharlanib o'lgan do'sti, shuningdek, Asle ismli rassom bilan uchrashishi haqida hikoya qiladi. Fosse 2020-yillarda pyesalar yozishga qaytdi, ulardan ba'zilari Slik var det (2020; «Bu shunday edi»), Sterk vind (2021; «Kuchli shamol») va I svarte skogen inne (2023; «Qora o'rmon»), ularning barchasi Norvegiya teatrida, Osloda namoyish etildi.

Xulosa

Jon Fossening hayoti va badiiy ijodi inson tajribasini yoritish uchun so'zlarning qudratiga misoldir. Uning adabiy sohasi dunyoviy hayotning tasavvufini qo'zg'atadi, hayotning asl mohiyatini, ishq, yo'qotish, mantiq va yorug'likni anglab, tengdoshlar va kelajak avlodlar farovonligi yo'lida yangi ufq ochish irodasi bilan namoyon bo'ladi. Uning adabiy dunyosi shunday jozibali hodisani taqdim etadiki, bu erda ekzistensializmning falsafiy izlanishlari - bu asosan insonning mavjudligi va mohiyati bilan bog'liq - ayniqsa ekzistensial blyuzning yorqin rang-barangligi mavjud bo'lib, uning siyrak, ammo teran tabiati bilan ajralib turadigan introspektiv asarlari uni zamonamizning eng nufuzli yozuvchilari qatoridan joy oldi. Fossening inson borlig'ining tubiga kirib borish, bizni belgilab beruvchi umuminsoniy kurash va tuyg'ularni qamrab olish qobiliyati butun dunyo bo'ylab tomoshabinlar orasida tarqalishi davom etmoqda. Uning ijodi haqida fikr yuritish ekanmiz, biz adabiyotning fikrni uyg'otadigan, his-tuyg'ularni uyg'otadigan va barchamizni umumiy insoniyligimiz bilan bog'laydigan mustahkam qudratini esga olamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bhattacharjee, Manas Firaq. «How Nobel Laureate Jon Fosse Continues the Literary Traditions of Robert Walser and Franz Kafka». Scroll. in. <https://scroll.in/article/1057485/how-nobellaureate-jon-fosse-continues-the-literary-traditions-of-robert-walser-and-franz-kafka>. Accessed on 13 Oct. 2023.
2. Emre, Merve. «Jon Fosse's Search for Peace». The New Yorker. <https://www.newyorker.com/culture/the-new-yorker-interview/jon-fosses-search-for-peace>. Accessed on 8 Oct 2023.
3. Fosse, Jon. I Is Another Name. Quotes by Jon Fosse. <https://www.goodreads.com/work/quotes/86445062-eg-er-ein-annan---septologian-iii-v>.
4. Fosse, Jon. NightSongs. Translated by Gregory Motton. Winje Agency. <https://winjeagency.com/63-jon-fosse-nightsongs>. Accessed on 23 Oct. 2023.
5. Fosse, Jon. The Other Name: Septology I-II. Review— IBP 2020, Number Ten— Tony's Reading List. <https://tonyreadinglist.wordpress.com/2020/04/23/the-other-name-septology-iii-by-jon-fosse-review-ibp2020numberten/#:~:text=%E2%80%A6and%20it%27s%20always%20been%20this,is%2C%20that%27s%20how%20I%20am%E2%80%A6>.
6. Fosse, Jon. The Other Name: Septology I-II. Translated by Damion Searls. Transit Books. pp. 336.

7. Grenier, Elizabeth. "Jon Fosse Wins Nobel Prize in Literature". The DW. Global Issue. 10/05/2023. [dw.com/en/jon-fosse-wins-nobel-prize-in-literature/a67004466](https://www.dw.com/en/jon-fosse-wins-nobel-prize-in-literature/a67004466).
Republished as
8. "Norwegian Author Jon Fosse Wins Nobel Prize for Literature". The Wire. <https://thewire.in/world/norwegian-author-jon-fosse-wins-nobel-prize-for-literature>.
9. Griffiths, Paul J. «A Life Repose in the World to Come». The Commonweal. <https://www.commonwealmagazine.org/jon-fosse-septology-jesus-repose-augustine-griffiths>. Accessed on 10 Oct. 2023.
10. Hardy, Thomas. Tess of the d'Urbervilles. Nelson Doubleday Inc. Garden City, 1891.
Illingworth, Dustin. «Jon Fosse's Existential Doppelgangers». The Nation. July 2, 2020. <https://www.thenation.com/article/culture/jon-fosse-other-name-novel-review>.
Accessed on 13 Oct. 2023.
11. Jon Fosse. «Master of Mystic Realism». The Hindu. October 08, 2023. <https://www.thehindu.com/books/books-authors/profile-on-jon-fosse/article67393911.ece>. Accessed on 20 Oct. 2023.
12. Kaur, Guransh. «Norwegian Author Jon Fosse Clinches Coveted Nobel Prizes in Literature 2023». Inventiva. 08 Oct. 2023. <https://www.inventiva.co.in/trends/norwegian-author-jonfosse>. Accessed on 16 Oct. 2023.